

Prof. Ing. Soňa Chovanová Supeková, PhD., Fakulta masmédií,
Paneurópska vysoká škola, Bratislava

Paneurópska vysoká škola v Bratislave	
Dátum:	10 -06- 2026
Ev.č.:	DFH-49/2026-ukV
Prílohy: -	Vybavuje: Prof. Hájek

Posudok na habilitačnú prácu **PhDr. MgA. Yvonne Vavrovej, PhD., univ. doc.**

Téma habilitačnej práce: Autenticita a konštrukt reality: Ontologické a epistemologické rámce filmovej dokumentárnej reprezentácie osobností

Odbor HIK: Masmediálne štúdiá

Oponent: prof. Ing. Soňa Chovanová Supeková, PhD.

Dátum vypracovania posudku: 9. 6. 2026

Posudok je vypracovaný na základe menovania predsedníčkou Vedeckej rady Fakulty masmédií PEVŠ prof. PhDr. Ivetou Radičovou, PhD. zo dňa 27. 5. 2026.

Protokol o kontrole originality habilitačnej práce CRZP preukázal zhodu 0,66 %. Zhoda v korpusoch: KorpusCRZP:0.38%(3), Internet:0.09%(2), Wiki:0.43%(3), Slov-Lex:0.00%(0). Prácu možno bez výhrad považovať za originálnu. Na základe týchto údajov je možné konštatovať, že sa jedná o originálnu prácu autora, nakoľko jednotlivé zhody nepresahujú 0,5 %.

Základná charakteristika práce

Habilitačná práca PhDr. MgA. Yvonne Vavrovej, PhD. sa zaoberá vzťahom medzi autenticitou a konštrukciou v dokumentárnom filmovom portréte. Práca prepája filmovú teóriu, filozofiu, estetiku a praktickú skúsenosť autorky, ktorá nakrútila viac než osemdesiat dokumentárnych filmov. Empirickým jadrom práce je analýza štyroch celovečerných dokumentárnych portrétov zo série *Neobyčejné životy*, vytvorených pre Českú televíziu, a to o osobnostiach ako Juraj Jakubisko, Jozef Bednárík, Božidara Turzonovová a Ladislav Chudík.

Habilitačná práca je štruktúrovaná do štyroch hlavných častí:

- **Časť I** — Teoretické východiská (dokumentárny film, filmový portrét, história portrétu, typológia podľa Nicholosa)
- **Časť II** — Metodológia a výskumný rámec (ontologické, epistemologické a etické dimenzie)
- **Časť III** — Empirická analýza (analýza a komparácia štyroch portrétov)
- **Časť IV** — Syntéza a závery

Rozsah práce, jej štruktúra a formálna úprava sú na zodpovedajúcej akademickej úrovni.

Hodnotenie splnenia cieľov práce

Jedným z najzásadnejších nedostatkov predloženej habilitačnej práce je absencia jednoznačne vymedzeného *cieľa habilitačnej práce*, prípadne kapitoly „*Cieľ práce*“ alebo jej ekvivalentu v texte. Habilitačná práca, ktorej výsledkom po úspešnej obhajobe je udelenie vedecko-pedagogického titulu *docent/docentka*, musí obsahovať explicitne a jednoznačne formulované výskumné ciele. Ciele práce nie sú identické s výskumnými otázkami. Výskumné otázky determinujú smer skúmania, zatiaľ čo ciele definujú, čo chce autor prácou dosiahnuť, a teda umožňujú následné hodnotenie naplnenia týchto zámerov.

V predloženej práci sú v úvode formulované dve výskumné otázky:

1. Do akej miery je autenticita v dokumentárnom filmovom portréte skutočnou vlastnosťou zachytenej reality, a do akej miery je výsledkom vedomej alebo nevedomej konštrukcie zo strany tvorcu?
2. Aké filozofické, estetické a etické rámce určujú spôsob, akým dokumentárny film reprezentuje ľudskú osobnosť?

Tieto otázky sú relevantné a výskumne hodnotné, avšak nenahrádzajú štandardne formulované *ciele habilitačnej práce*. Už v úvode teda odporúčam, aby v prípadnom doplnení textu (napr. formou errata či prepracovaní textu pri vydaní monografie) autorka doplnila text, v ktorom explicitne vymenuje primárny a sekundárne ciele habilitačnej práce oddelene od výskumných otázok.

Metódy a metodika habilitačnej práce

Práca využíva kombináciu nasledujúcich metodologických prístupov:

- analytická a naratívna metóda: rozbor štruktúry, naratívu a vizuálnych prvkov portrétov,
- metóda komparácie: vnútorná komparácia štyroch portrétov série a vonkajšia konfrontácia s medzinárodnými tradičnými postupmi,
- semiotická analýza: skúmanie symbolických významov vizuálnych a zvukových prvkov,
- seba reflexívny prístup: autorka je zároveň tvorkyňou analyzovaných diel.

Hodnotenie vhodnosti metód pre habilitačnú prácu v odbore Masmediálne štúdiá.

Použité metódy sú štandardne akceptované v umeleckom výskume a reflektívnej praxi. Pre tento typ písomného výstupu na získanie vedecko-pedagogického titulu, teda habilitačnej

práce v odbore HIK Masmediálne štúdiá, je však nevyhnutné posúdiť ich primeranosť voči požiadavkám tohto odboru.

Silné stránky metodologického prístupu:

- Seba reflexívny prístup je legitímnou a uznávanou metódou v umeleckom výskume; autorka ho odôvodňuje odkazom na Borgdorffa a Sullivana.
- Kombinácia naratívnej a komparatívnej analýzy zodpovedá nástrojom filmovej teórie.
- Semiotická analýza priestoru (geografia autenticity) je originálnym metodologickým prínosom.

Slabé stránky a obmedzenia:

- V habilitačnej práci absentuje kvantitatívna alebo systematická obsahová analýza, ktorá je štandardnou požiadavkou pre vedecký výstup nielen v odbore HIK Masmediálne štúdiá s ambíciou všeobecnej platnosti záverov, ale je štandardom.
- Empirická báza je podľa môjho názoru úzka, sú to štyri portréty jednej autorky. Hoci nepochybne hodnota nielen jednotlivých diel, či dielo ako celok je umelecky vysoká. Záver o *emergentnej povahe autenticity* je zaujímavý, no jeho zovšeobecniteľnosť zostáva metodologicky problematická, čo sama autorka v záveroch priznáva. Habilitačná práca by mala ponúknuť závery s vyššou mierou všeobecnosti či možnosti zovšeobecnenia.
- Riziko z perspektívy *seba obhajoby* je vlastným limitom seba reflexívneho prístupu; autorka si ho je vedomá, avšak jeho eliminácia zostáva v rámci práce len čiastočnou.
- Práca neobsahuje *explicitné kritériá hodnotenia*, ktoré boli použité pri analýze jednotlivých portrétov, čo znižuje jej metodologickú transparentnosť a reprodukovateľnosť výsledkov.
- Z pohľadu požiadaviek na habilitačnú prácu by bola vhodná minimálne recepčná analýza alebo aspoň reflexia toho, ako portréty vníma odborná a laická verejnosť. Tejto dimenzii a pohľadu zvonka sa práca nevenuje a explicitne sa tomuto autorka v práci venuje len v kontextuálnej analýze a odporúčaníach pre budúci výskum.

Metodológia je pre tento typ umeleckého výskumu primeraná, avšak pre plnohodnotný obsah habilitačnej práce v odbore HIK Masmediálne štúdiá, ktorý kladie dôraz na teóriu komunikácie, mediálne obsahy, recepciu a vedeckú verifikovateľnosť je metodologický aparát nie celkom postačujúci a primeraný. Odporúčam, aby autorka v rámci obhajoby vysvetlila, prečo nebol použitý komplementárny kvantitatívny alebo recepčno-analytický prístup. Mám za to, že priestor na to v habilitačnej práci bol.

Súvis habilitačnej práce s odborom HIK Masmediálne štúdiá

Odbor habilitačného a inauguračného konania Masmediálne štúdiá na Fakulte masmédií PEVŠ je priradený k študijnému odboru *Mediálne a komunikačné štúdiá*. Nosné témy jadra znalostí tohto odboru zahŕňajú okrem iného:

- teóriu a dejiny komunikácie (vrátane estetických a etických aspektov),
- mediálne, multimediálne a informačné obsahy/produkty — analýzu, interpretáciu a metódy tvorby,
- komunikačné médiá: žánrové druhy a metódy tvorby,
- recipienta produkcie: zákonitosti príjmu informácií, dekódovania a účinkov,
- teoretické a praktické aspekty mediálnych kompetencií a gramotnosti.

Predložená habilitačná práca má zrejme, hoci nie vždy explicitne tematizované priesečníky s odborom HIK Masmediálne štúdiá. Napriek tomu, hľadajúc podstatné, je možné tieto vymedziť nasledovne:

Téma práce

Prienik s odborom HIK Masmediálne štúdiá

Ontologické a epistemologické rámce dokumentárneho filmu	Teória mediálnej komunikácie a reprezentácie reality
Autenticita ako emergentná kvalita	Mediálna konštrukcia reality, problematika pravdivosti mediálnych obsahov
Etické dimenzie portréту osobností	Mediálna etika, zodpovednosť voči verejnosti a kolektívnej pamäti
Naratívne módy podľa Nicholasa	Žánrové druhy a metódy tvorby mediálnych obsahov
Ego režiséra a mocenské vzťahy	Mediálna moc, male/female gaze, gender v mediálnej tvorbe
Recepcia série Neobyčejné životy	Príjem mediálnych obsahov, vzťah tvorcu a publika

Napriek identifikovateľným prienikom je potrebné konštatovať, že práca je primárne situovaná v oblasti filmovej teórie a umeleckého výskumu a jej zakotvenie v masmediálnych štúdiách zostáva implicitné a menej rozvinuté. Na základe podrobného rozboru konštatujem, že konkrétne absentujú nasledovné oblasti, ktoré by obohatili vedeckú kvalitu habilitačnej práce:

- Systematická reflexia dokumentárneho portréту ako masmédia, t. j. ako produktu určeného pre televízne vysielanie (Česká televízia), ktorý vstupuje do verejného priestoru, ovplyvňuje verejnú mienku a formuje kolektívnu pamäť na osobnosti kultúrneho života.
- Dimenzia publika/recepcie, keďže odbor HIK explicitne zahŕňa skúmanie recipienta, jeho vnímania a účinkov mediálnych obsahov. Táto dimenzia je v práci prítomná iba okrajovo.
- Mediálno-priemyselný kontext, práca nesleduje, ako napr. inštitucionálny rámec (Česká televízia, jej dramaturgické záujmy, vysielací čas, cieľové publikum) ovplyvňuje výslednú podobu samotných portrétov.
- Komparácia s inými médiami. Dokumentárny portrét v kontexte nových médií, streamingových platforiem, sociálnych sietí a digitálnej transformácie mediálneho priestoru zostáva nepokrytý, hoci sama autorka v záveroch hovorí o deepfake a AI.

Priemik s odborom HIK existuje, avšak práca by výrazne získala na obsahu i akademickej kvalite, keby bol tento rozmer programovo rozvinutý, a to v časti venovanej recepcii, mediálno-etickej zodpovednosti a inštitucionálnemu kontextu televíznej dokumentárnej tvorby.

Vedecký prínos a originalita

Práca, okrem hodnotných umeleckých diel, ktoré boli vytvorené autorkou prináša niekoľko originálnych konceptuálnych príspevkov, ktoré veľmi oceňujem:

- Trojvrstvový konštrukt (realita protagonistu – sebakonštrukcia protagonistu – konštrukcia filmárky) ako analytický nástroj je aplikovateľný aj mimo analyzovanej série dokumentárnych filmov.
- Metafora fotografických filtrov na opis rôznych režijných prístupov k realite.
- Koncept tzv.geografie autenticity, teda vplyv prostredia nakrúcania na správanie samotného protagonistu.
- Typológia sebeckva tvorcu, kde je identifikované kognitívne, ambiciózne, projekčné a formálne sebeckvo.
- Koncept emergencie autenticity, teda v tomto prípade autenticita ako výsledok interakcie a nie ako vlastnosť reality.

Tieto jednotlivé príspevky, i ako celok majú nesporne potenciál obohatiť odbor filmovej teórie. Pre odbor HIK Masmediálne štúdiá by ich prínos bol výraznejší, keby boli explicitnejšie zakotvené v teórii mediálnej komunikácie a mediálnej reprezentácie.

Formálna a jazyková úprava

Práca je písaná zrozumiteľným a odborne primeraným jazykom, s koherentnou argumentačnou štruktúrou. Avšak z pozície oponentky si dovoľujem poukázať na niekoľko formálnych nedostatkov:

- Zoznam literatúry je primerane rozsiahly, avšak zastúpenie zdrojov z oblasti masmediálnych štúdií (teória médií, mediálna komunikácia, mediálna etika) je v porovnaní so zdrojmi z oblasti filmu a k tomu zodpovedajúcej teórie výrazne slabšie.
- Chýba explicitné vymedzenie „cieľa habilitačnej práce“ (podrobne komentované vyššie v časti Metódy a metodika práce.

Záverečné stanovisko

PhDr. MgA. Yvonne Vavrová, PhD. je nepochybne výnimočnou osobnosťou v oblasti dokumentárnej filmovej tvorby na Slovensku, a to s mimoriadne bohatou umeleckou a tvorivou praxou. Jej skúsenosti, počet realizovaných dokumentárnych filmov a dlhoročná spolupráca nielen s Českou televíziou svedčia o vysokej odbornej kvalifikácii v oblasti réžie dokumentárneho filmu.

PhDr. MgA. Yvonne Vavrová, PhD., univ. doc. patrí k výnimočným osobnostiam slovensko-českého dokumentárneho filmu. Jej tvorba presahuje rámec bežnej profesionálnej praxe, v priebehu dlhoročnej kariéry nakrútila viac než osemdesiat dokumentárnych filmov, pričom každý z nich nesie rukopis autorky s hlbokým citom pre ľudský príbeh, vizuálnu poetiku a etický rozmer tvorby. Séria *Neobyčejné životy* pre Českú televíziu je toho výrečným dôkazom, portréty Juraja Jakubiska, Jozefa Bednárika, Božidary Turzonovej a Ladislava Chudíka predstavujú diela trvalej kultúrnej hodnoty, ktoré citlivo zachytávajú osobnosti formujúce duchovný a umelecký život stredoeurópskeho priestoru. Práve schopnosť vybudovať s protagonistom hlboký dôverný vzťah, vytvoriť priestor pre autentickú výpoveď a zároveň zachovať režisérsky nadhľad a estetickú integritu diela, odlišuje autorkinu tvorbu od produkcie bežného štandardu. Jej práca je medzinárodne uznávaná a tvorí hodnotný príspevok k európskemu dokumentárnemu dedičstvu.

Predložená habilitačná práca je hodnotnou reflexiou tejto praxe a prináša originálne konceptuálne príspevky pre filmovú teóriu. Avšak na účely habilitačného konania v odbore Masmediálne štúdiá vykazuje práca vyššie uvedené nedostatky.

Na záver svojho hodnotenia predkladám do rozpravy v rámci obhajoby habilitačnej práce niekoľko otázok, ktoré súvisia s ďalším možným rozvojom výskumu habilitantky, prehĺbením prepojenia umeleckého výskumu s odborom HIK Masmediálne štúdiá a rozpracovaním metodologických otázok. Zároveň žiadam zaujať stanovisko k jednotlivým pripomienkam.

1. Habilitačná práca neobsahuje jednoznačne formulovaný „cieľ práce“. Žiadam habilitantku, aby na obhajobe explicitne prezentovala primárny a sekundárne ciele habilitačnej práce a zhodnotila, v akom rozsahu sa jej tieto ciele podarilo naplniť.

2. Habilitačné konanie prebieha v odbore HIK Masmediálne štúdiá, pričom práca je svojím zameraním primárne ukotvená v oblasti filmovej teórie a umeleckého výskumu. Ako odôvodňujete relevanciu tejto práce pre odbor HIK Masmediálne štúdiá? Konkrétne, aký je podľa Vás prínos práce napr. k teórii mediálnej komunikácie, k výskumu mediálnych obsahov alebo k reflexii recepcie dokumentárnych mediálnych produktov?

3. Zovšeobecniteľnosť záverov a limity metodológie. Kľúčové závery práce, a to vrátane konceptu emergencie autenticity a trojvrstvého konštruktú sú odvodené z analýzy

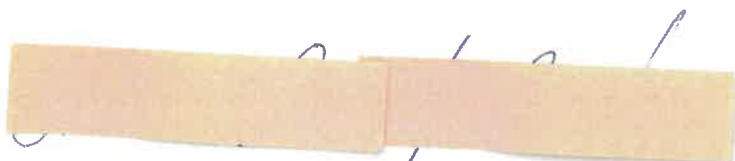
štyroch portrétov jednej autorky (habilitantka). Akým spôsobom by ste argumentovali za zovšeobecniteľnosť týchto záverov? Je seba reflexívna metóda, pri ktorej je výskumníčka totožná s tvorkyňou analyzovaných diel, metodologicky dostatočnou zárukou vedeckej spoľahlivosti výsledkov?

4. Dimenzia recipienta a mediálny dosah. Dokumentárne portréty série *Neobyčejné životy* boli vytvorené pre Českú televíziu a teda vstupujú do verejného mediálneho priestoru s konkrétnym publikom. Prečo Vaša práca systematicky neskúma aj, a to aspoň okrajovo recepciu týchto portrétov, teda to, ako ich vnímajú diváci, aké účinky majú/mali na formovanie obrazu portrétovaných osobností vo verejnom povedomí? Táto dimenzia je pritom kľúčovou témou odboru HIK Masmediálne štúdiá.

5. Dokumentárny portrét v digitálnom mediálnom prostredí. V záverečnej časti práce ako perspektívnu oblasť budúceho výskumu identifikujete vplyv digitálnych technológií (AI, VR, a.i.) na autenticitu dokumentárneho portrétu. Prečo táto, v súčasnosti mimoriadne aktuálna a dôležitá téma zostala len v odporúčaníach a nebola zapracovaná aspoň v základnej rovine do samotnej práce? Ako sa Vy, ako tvorca dnes pozeráte na vzťah medzi tradičným dokumentárnym portrétom a jeho podobami v prostredí nových médií a sociálnych sietí?

***Po úspešnej obhajobe habilitačnej práce navrhujem, aby bol
PhDr. MgA. Yvonne Vavrovej, PhD., univ. doc. udelený titul
„docentka“
v odbore habilitačného a inauguračného konania Masmediálne štúdiá.***

Bratislava, 9. 6. 2026

Prof. Ing. Soňa Chovanová Supeková, PhD.